

LIN-NYTT

Medlemsblad for Norges Linforening
Årgang 29 Nr. 1 – 2019

Foto : Hildegunn Eggum

GULE FARGER FRA 1782

HØRDKNING : ET EKSPERIMENT – DYRSKU'N 2019
ÅRSMØTEHELGEN 2019 – HESPELMYSTERIET – TRE FORTJENSTMEDALJER
SOV GODT I LIN – BADE I LINFRØ – LINTUREN 2019 – LITT FRA
REDAKSJONEN – VARGLAPP

Fra Linleder'n

Tekst og foto : Anne Holen

Årsmøtet i Levanger nærmer seg. Trøndelag har en lang og rik tradisjon på lin og lindyking, så valget av sted var lett å ta. Det er lenge siden det har vært årsmøte der, og vi har en del medlemmer i området.

Så velkommen til årsmøtet 6. – 7. april !! Programmet for helgen ser du lenger ut i bladet.

Kartleggingen av hva vi gjør og samfunnsnyttene av dette er innlevert til Norsk Kulturvernforbund innen fristen 15.februar. Det fokuseres på den immaterielle kulturarven nå. Det har vært i fokus for mange av

medlemmene helt fra starten av. Det er også bra at det nå fokuseres på all den frivilligheten som blir gjort rundt omkring i forskjellige lag og foreninger.

Prosjektet «Inspirert av Susanna Johanna Pihl» ved Naturfargegruppa i Norges Linforening 2016-2018, er ferdig. Rapporten viser at det er lagt ned et stort arbeid i prosjektet. En stor takk til alle som har arbeidet med prosjektet, og en spesiell takk til Hildegunn Eggum som er leder for prosjektet. Det er et så viktig arbeid som er utført, og det er et stort arbeid som er utført og det ligger mye kunnskap i rapporten. Det er en viktig kunnskap som er viktig for oss og som tar vare på den immaterielle kulturarv. Dette inspirerer oss alle, og det kan bidra til at mange som kanskje sitter med gamle tekstiler, vil rekonstruere disse. Det ligger sikkert også mye lagret på muséer rundt omkring, og som kan bli til inspirasjon for flere.

Jeg håper mange vil så lin i år. Vi har nå hentet frø på Strand Unikorn. Jeg håper på et godt vekstår for lin, for forrige år var dårlig. Fra gammelt av ble det sagt at det var uår for lin hvert sjuende år (i gjennomsnitt). Og forrige år var nok en av dem. God våronn!

Anne

Gule farger fra 1782	3	Bjørg Hustad	14
Et hør dyrkingseksperiment 2019	6	Sov godt i lin !	15
Dyrskun 2019 – velkommen !	10	Bade i linfrø ?	16
Program for årsmøtehelgen	10	Linturen 2019	15
Et lite mysterium fra linhistorien	11	Litt fra redaksjonen	18
Torild Ankersdtr. Fossnes	14	Varglapp	18

Gule farger i Susanna Johanna Pihl's vevprøver fra 1782

Tekst og foto: Hildegunn Eggum

Opprinnelig hadde Naturfargegruppa i NLF et toårig prosjekt ved Norsk Håndverksinstitutt om plantefarging på hamp og lin. Hovedfokuset lå da på bleking, brunt med bark og blått med indigo og vaid. På slutten av 2017 ble fargeprosjektet som Naturfargegruppa hadde ved Norsk Håndverksinstitutt, utvidet med ett år. Det ga oss mulighet til å sette oss mer inn i fargeplanter som Susanna Johanna Pihl kan ha brukt.

Underveis i prosjektet oppdaget vi at Susanna Johanna Pihl også hadde brukt gult lingarn i et par prøver. Den ene av disse er prøve No.10. Den blir beskrevet som «Brandgult» og sort. Det vil si at prøven har gult lingarn i renning og innslag av sort ullgarn. I dag er den gule fargen ganske svak .

I tillegg til fotografier og beskrivelser av vevprøvene, er det spesielt en bok som vi har brukt flittig. Det er *En Dansk Farve-Bog* fra 1768. Dette er ei bok som Susanna Johanna Pihl godt kan ha eid. Både i *En Dansk Farve-bog* og i flere andre danske og svenske fargebøker som kom ut på denne tiden, finnes det oppskrifter på branngult.

For å få branngult, kunne man enten farge rødt på gult eller gult på rødt, eller man kunne farge med «orleans». I dag kjenner vi denne planten som annatto (*Bixa orellana*). Annatto er en eviggrønn busk eller lite tre som opprinnelig kommer fra den tropiske delen av Amerika. Buskene blir i dag plantet og dyrket flere steder i verden. Det er en betydelig etterspørsel etter annatto som fargestoff i mat og kosmetikk. Det er frøkaplene som blir brukt til farging. De inneholder bixin som gir oransje,

guloransje og laksefarger. I følge J. N. Liles *Art and Craft of Natural Dyeing*, skal fargene fra annatto være ekstremt flyktige, særlig på bomull og lin. Det var kjent på 1700-tallet at annatto ga en lite

lysekte farge. En grunn til at planten likevel ble brukt, kan være at annatto inneholder et av de ganske få direkte fargestoffene vi har. Vi kan farge lin uten å beise først. En annen grunn kan være at branngult eller oransje var en populær farge. I *En Dansk Farve-Bog* forklarer forfatteren at grunnen til at man valgte å farge uekte var at de fleste uekte farger var «høyere og skjønnere end de ægte».

Frøkapsler fra annatto knuses i morter sammen med litt lut fra bjørkeaske. Nyfarget lingarn med annatto gir en intens fargeopplevelse, skikkelig branngult!

På bildet til venstre ser du svart ullgarn sammen med lingarn som ble farget med annatto i 2017. Bildet ble tatt i 2018 og fargen har allerede rukket å bli mattere i løpet av året som har gått. Garnet har ligget lyst, men ikke i sola.

Vi har forsøkt å forestille oss hvordan fargene kan ha sett ut på prøve nr. 10 da den var ny.

I Naturfargegruppa kan vi se tilbake på et spennende prosjekt. Mer enn 100 garn - og stoffprøver ligger nå i arkivet på Maihaugen. Med kunnskap om beising med tannin og aluntriacetat, har vi helt andre muligheter for å lykkes med plantefarging av lin enn det som var vanlig på 1700-tallet. Vi håper våre prøver kan være interessante for plantefargere om 100 eller 200 år.

Brand-Guult

Først laves en Luud af god Birke-Aske, derefter tages 6 pottes Vand, hvorudi rives og udtværes 3. Lod Orlean, dette gydes til Luden, Kaages dermed sagte op, og derefter lægges Lærredet derudi, og bliver liggende indtil det bliver koldt, saa tages det op, udskylles i reent Vand, afvrides og tørres. Vil man have Farven lysere, saa kaages den op igjen, og tiener til lysere Farver.

Oppskrift fra *En Dansk farve-Bog* 1768

Dere kan lese mer om andre guldfarger i den flotte rapporten fra prosjektet om Susanna Johanna Pihl's vevprøver. :

<https://handverksinstituttet.no/prosjekter/rappport-om-plantefarging-av-lin-og-hamp>

Hør dyrkning – et eksperiment 2017

Tekst og foto : Lis Brandt i samarbejde med Hørvævmuseet

Fra min barndom kan jeg huske hvordan min far i fyrreerne genoplivede den gamle viden om hørdyrkning og dyrkede hør på en halv tønde land i Kolindsund.

Alle skulle hjælpe med, da hørren skulle ruskes, og billedet af de lange fine strå der blev lagt bag os i lige rækker er tydeligt. Ligeledes da hørren var sat i neg, læsset på to vogne og min søster sad på toppen af den første og skulle styre hestene de 5 kilometer til jernbanestationen i Hallendrup.

Hørren blev modtaget på Grenaa Hørfabrik, og hørren blev afregnet hen på efteråret, så min mor fik nogle meter hørlærred, som kunne bruges til hørskjorter til mine tre store brødre. Det var midt under krigen og alle grænser var lukkede for import af bomuld og andre tekstiler.

Denne historie har jeg fortalt mange gange under rundvisning på Hørvævmuseet. Jeg har da også prøvet at dyrke lidt hør på Sivendal. men med dårligt resultat. Det lykkedes ikke at få hørren rødnet rigtigt, så der blev ingen spindefibre ud af det. Vi frivillige på Hørvævmuseet såede da også et år, omkring år 2000, en lille mark til med hør, men vi nåede aldrig frem til rødningen. Efter rusknings kunne vi simpelthen ikke investere mere tid i det. Mon resterne stadigvæk ligger på Børge Jensens loft?

Min veninde Gunhild Berg har i flere år opfordret mig til at dyrke hør i min have. Hun har selv haft gode og sjove oplevelser ud af det, og med Gunnars løfte om hjælp og bistand besluttede jeg mig for, at nu skulle det være.

Men uden den svenske "Linboken" var det ikke gået. Her er der samlet masser af viden og erfaring om dyrkning af hør. I foråret 2017 gik jeg så i gang med mit "høreksperiment"

Forberedelse av hørbedet : April

Gunnar udskilte ca. 2m² fra græsplænen med fliser omkring og udskiftede omhyggeligt jorden med god muldjord fra kompostbunken. Så var vi fri for at tænke på gødsning. Det var en kold april måned.

Såning af hørren : en kold 5. maj.

Det var lykkedes folk på Hørvævmuseet at fremskaffe spindehør fra Norge, sorten Marilyn, og frøene blev nu forhandlet fra butikken i fint indpakkede poser med ti gram i hver. Jeg købte to

pakker, så de 2m² jord blev tilsået med 20 gram hør.

Vækst :

Efter et par uger kom de fine lysegrønne spirer frem, og den 5. juni var det tydeligt at se, at det var hør, som stod pænt tæt. Uden ukrudt. Den rene muld lønnede sig.

Blomstring : juli

Den næste måned voksede hørren så meget, at vi kunne måle en ny centimeter næsten hver dag. Og den stod fin og tæt. Selv om der var voldsomt blæsevejr indimellem, knækkede stråene ikke.

Den 5. juli stod den i fuldt flor med de fineste hørblomster i den yndige lysblå farve. Bent Bille måtte fotografere den, da vi var på sommerferie. Hørren blomstrede i ca. 10 dage. Den enkelte blomst visner ned efter få timeres blomstring, men så kommer der nye.

Ruskning : 10. august

Mens frøstandene voksede frem, groede hørren endnu et par centimeter og kom op på 120 cm, før vi afgjorde, at nu var det tid til ruskning. Vi ventede til det meste af stænglen var gul. Desværre var der forgreninger på nogle af stråene.

Vi ruskede hørren den 10. august Det er et skønt arbejde at høste en afgrøde, og når det drejer sig om hør, får man jo alle stråene i hånden.

I første omgang samlede jeg bundterne i lidt større neg, som stod til tørre nogle dage, i såkaldte hæs, inden jeg tog fat på knevlingen.

Knevling : 23. august

Hørvævmuseet har flere fine knevler stående på loftet, og jeg tillod mig at låne den bedste. Det er egentlig ikke så nemt at knevle hør. Stænglerne er jo stadigvæk stive, og de skal ikke firtres for meget

Rødning : 23. August til den 6. og 8. september

Efter rusknigen var jeg ivrig efter at komme i gang med rødnigen. Selv om det jo var en begrænset mængde hør, delte jeg den i to dele og lagde den ene del ud på havefliser i et tyndt lag. Men jeg skiftede til græsplænen for at stråene under rødnigen kunne nyde godt af fugtigheden fra græsset.

Den anden del blev lagt i vand i et langt kar og holdt under vand med en træklods. Som forventet blev vandet i røret ildelugtende, så vi udskiftede det et par gange. Jeg var også meget omhyggelig med, at hørren blev vendt hyppigt og at den altid var under vand. Det var lidt vanskeligt, for hørren var for lang til røret, så jeg måtte presse den noget sammen. Men efter 15 dage kunne jeg gnide fibre fri for barken og hørren blev taget op af vandet. Den havde en smuk gylden hvid farve.

Vejret var ganske udmærket til markrødning. Det var mest gråvejr og hyppige regnbyger. Hvis der undtagelsesvist (det var sommeren 2017) var solskin et par dage, vandede jeg hørren lidt. Jeg vendte det omhyggeligt hver anden dag, og den fik efterhånden den rigtige gråsorte farve.

Da jeg efter kun 17 dage kunne mærke at stilkene var skøre og barken faldt af, når jeg gned dem, skønnede jeg, at denne del af hørren også var færdigrødnet.

Vi satte først den rødnede hør til tørring på græsplænen. Her kunne vi tydeligt se forskellen i farverne mellem de to former for rødning. Den gråsorte markrødnede hør og den lyse gulhvide vandrødnede. Men for en gangs skyld skinnede solen og jeg blev bange for at hørren tørrede for hurtigt. Den blev sat op på terrassen og kunne her tørre stille og roligt, til jeg fik tid - og ikke mindst tog mod til at finde ud af, om al besværet gav frugt i form af spindefibre.

Brydning : 22. oktober

Midt i efterårsferien listede jeg ned til hørhjørnet på Museet for alene at opleve fiaskoen at alle stråene ville knække. Men det skete ikke, barken knækkede nemt under brydningen og faldt fint af i en stor bunke. Og det gjaldt både de dugrødnede og de vandrødnede hørstrå

Skætning : den 22. oktober

Det samme gentog sig ved skætningen. De smukke blanke, lange fibre var nu en realitet.

Hegling : den 22. oktober

Jeg kunne ikke lade være med at tilkalde kolleger som arbejdede andre steder på Museet, så heglingen foregik i fuld offentlighed. Vi har 3 fingrader af hegler på Museet. De er lavet af tidligere frivillige, så vi undgår at bruge de gamle hegler, som ellers ville blive ødelagte, ormædte og skrøbelige som de er.

Der blev temmelig meget affald fra heglingen ved alle tre hegler. Men det meste kan helt sikkert bruges til spinning af blågarn, til isolering, reb eller polsterfyld - som de gamle gjorde.

Men det kommer senere. Foreløbig nyder jeg synet af de smukke heglede bundter af hør.

Spinding : den 22. oktober

Men jeg måtte lige prøve samme aften. Og det kan lade sig gøre. Men det er faktisk ikke så nemt. Jeg

ville gerne spinde fra rokkehovedet, hvor fibrene lægges op i u-form. Men fibrene er for lange til det. De er for vanskelige at trække ud, så jeg måtte tilbage til bogen, *Linboken*, som har været en slags bibel med viden og inspiration for mig ved forberedelse af alle processer.

Jeg tror nok, at "forklædemetoden" passer bedst til min slags hør. Den går ud på, at hørfibre fastgøres i hver side af forklædet og ligger løst tværs over maven. Man trækker så enkelte fibre frem fra midten og kan spinde ganske tynde tråde.

Rensning af frø : den 30. december

Frøstandene blev knust af 6 gange i en plastikpose med en kagerulle. En si med huller, som frøene kunne gå igennem sørgede for, at de største skaller var tilbage. De blev lagt til side til hønsene. Sammen med frøene var der jord og små fine skalrester.

Jorden blev siet fra gennem en sigte med små huller, som frøene ikke kunne gå igennem.

Det var værre at få de små skaller væk fra frøene. Men en forsigtig pusten klarede det.

Resultatet blev 395 gram hør ud af 450 gram frøstande. Mere end nok til næste såning - der kan også bages meget brød med frøkerner.

Gunnar har været med i alle processerne og har lavet fine billeder.

I museumsmontren mellem vævesalen og håndvævene. kan I se resultaterne af de forskellige arbejds gange.. Drømmen er at tekst, billeder og udstilling kan inspirere andre til at så hør i haven. Om det så kun er for at nyde de smukke blomster og frøstandene.

Glamsbjerg, den 2. januar 2018.

Lis Brandt

Velkommen til Dyrsku'n i Seljord 2019

Tekst : Anne Holth Larsen

Dyrsku'n blir som vanlig arrangert den andre helga i september. I 2019 er det den 13. – 15. september.

Vi håper at Linforeningen kan stille der i år også. Det er et flott sted å profilere oss på. Massevis av folk kommer til vår stand. Men vi er avhengig av at vi har nok folk til å delta med demonstrasjoner og salg. Meld fra til Linforeningen/Anne Holth Larsen (anne.holth.larsen@gmail.com) om du/dere har lyst til å være med !

Vi leier Kunstlåven i Seljord sentrum og har det hyggelig og morsomt sammen !

Skudefestivalen 4. – 7. juli 2019

Linforeningen deltar også her med salg og

demonstrasjoner. Se mer om begge festivalene på hjemmesiden vår www.norges-linforening.no

Program for årsmøtehelgen 6. – 7. april 2019

Tekst : Frida Tove Meland

Fredag 5. april

Overnatting på Thon Hotel Backlund, Kirkegata 41, Levanger

Lørdag 6. april

- Kl. 10.00** Velkommen til Levanger og Brusve Gård, Gimlevegen 1, Levanger
- Kl. 10.15** Foredrag "Om damaskvestolene og damaskveving i bygdene rundt Levanger, en ubrutt tradisjon fra 1800-tallet til i dag" ved vevlærer og veverske Liv Storhaug.
- Kl. 11.15** Pause med kaffe/frukt.
- Kl. 11.30** Informasjon fra damene som har besørget at en av de store damaskvestolene er deponert hos Levanger bymuseum og er under montering på Brusve gård. Vi går opp i andre etasje og ser på vevstolen og utstilte damaskvevnader.
- Kl. 13.00** Lunsj på Brusve gård levert av lokal catering.
- Kl. 14.00 – kl. 16.30**
Marked på Brusve gård. Demonstrasjon av arbeid med lin. Salg av brødposer, såpespon m.m.
- Kl. 17.00** **Årsmøte** på Brusve Gård. Vanlige årsmøtesaker.

Valgkomiteens forslag foreligger på årsmøtet. Det må gis skriftlig melding innen to uker før årsmøtet om saker som medlemmene ønsker å ta opp på årsmøtet.

Forslagene sendes Anne Holen, Storvegen 2, 2332 Åsvang, eller på e-post: ann-hole@online.no.

Styret fremmer følgende forslag til vedtektsendring:

Til § 2 Formål tilføyes et nytt første ledd: "NLF skal arbeide for å ta vare på og bringe videre den immaterielle kulturarv som gjelder lin."

Til § 8 Aktiviteter tilføyes et nytt nest siste ledd: "NLF skal arbeide med kartlegging, dokumentasjon og informasjon om lin som en del av den immaterielle kulturarven."

Kl. 19.30 Middag på Backlund hotell

Søndag 7. april

Kl. 09.30 Vi drar med bil og taxi på besøk til **Agnes Stokke** i kårhuset på Mønsterhaug i Skogn. Hun vil ta imot oss og fortelle om det arbeidet hun og hennes mann **John Stokke** gjorde med formidling av kunnskapen om lin gjennom dyrking, beredning, spinning og veving, vise redskaper, utstyr og noen produkter, blant annet linduk.

Kl.13.00 **Lunsj**
Vi spiser Innherredssodd på Kjells Kro på veg tilbake til Levanger.

Eit lite mysterium om ein STOR hespel !

Tekst : Gunn Evensen, Rand og rose tekstilverkstad

Litt realt nerdestoff frå linhistoria!

Seint i haust var eg så heldig å få nokre nydelege hesplar med "vellagra" lingarn i hende. Ein kunde hadde kome med det, og ville at eg skulle veve damaskputer med dette garnet som innslag. Linet var i si tid dyrka i heimtraktene hennar i Hedmark, og eg gjekk i starten ut frå at det var heimespunne. Og skal ein veve av ein hespel lingarn, må ein fyrst lage nyste ved hjelp av ei garnvinde og eit nysteapparat.

Eg skrei til verket. Men av ein eller annan grunn har slike gamle linhesplar alltid så stor omkrins!

Tradisjonelle garnvinder blir altfor små. Men eg var så heldig å få låne ei ekstra stor garnvinde av Rauland husflidslag.

Rundt og rundt gjekk det, og medan eg stod der og sveiva og svirra til eg svimla ... Byrja hjernen òg å svive: Kva **er** egentleg grunnen til at dei gamle linhesplane er så store? Og eg hadde aldri sett gamle,

norske hespetre som kunne handtere så store hesplar. Vidare var dei store garnvindene eg hadde vore borti anten av nyare modell eller veldig sjeldsynte. Her var det noko som ikkje høvde i hop. Så kva var forklaringa?

Eg byrja no å spørje og grave og kikke i bøker etter svar. Det fyrste eg kom fram til, var at dei store linhesplane nok hadde opphav i profesjonelle spinneri, altså i fabrikkar. Dei røynde vevarane Mari Rorgemoen og Eli Glærum Vesaas sette meg på den tanken. Sistnemnde kunne òg fortelje at linet eg hadde fått, i si tid hadde blitt levert inn til spinning på Strand Brænderi på Moelv. Det var altså ikkje heimespunne likevel.

Jaha, det var jo eit godt spor! Då måtte eg leite vidare i tekstilindustrien. Og til slutt dukka denne opplysinga opp i den svenske boka "*Uppfinningarnas bok : öfversigt af det industriella arbetets utveckling på alla områden : B. 4 : Råämnenas kemiska behandling*" frå 1873:

I fylgje det engelske og tyske systemet for nummerering av garn, skal det i ein hespel lingarn vere 10 "pasmans" à 120 trådar, der kvar pasman er på 300 yards. (Og der har me kanskje opphavet til den gamle måleeininga "basmer" ...?) For å få til dette til å gå opp må hespelen vere 2,5 yards i omkrins. Og kor stor var hespelen min? Jo, den var litt over 114 cm lang. Og det stemmer akkurat med 2,5 yards, for det tilsvarar 228,6 cm i omkrins! Og halvparten av dette, som jo blir lengda på hespelen, er 114,3 cm! Nettopp!

Men ... Eg var ikkje heilt nøgd med dette svaret. For **kvifor** skulle linhespelen vere akkurat slik? Og korleis kunne det ha seg at eit svensk spinneri på 1900-talet fylgde standardar som allereie i 1873 var etablerte for lengst?

Og det var framleis noko som ikkje stemte her. For hespelen min var delt inn i 12 delar, ikkje i 10.

Då kontakta eg Norges linforening ved Hanne Gjendem, som straks byrja leite i sine bøker. Og i boka *Linen : From flax seed to woven cloth* av Linda Heinrich, fann ho ei spennande opplysing som sette det heile i orden og perspektiv: Eit kongeleg dekret av 1706 bestemte nøyaktig kva mål som skulle gjelde for alle linhesplar i England, for å unngå svindel med det kostbare linet!

Og dekretet hadde denne ordlyden:

"... For the encouragement of the linnen manufacturers in this kingdom, and preventing abuses therein ... That no person or persons whatsoever shall, after the first day of May in the year of our Lord God one thousand seven hundred and six sell or expose to sale any linnen yarn made in this kingdom, other than in hanks or dozens, each hank or dozen consisting of twelve cutts, and no more, and each cutt containing one hundred and twenty threads, and no more ... and that in the reeling of the said linnen yarn no person or persons shall reel more than one thread at a time, and that the standard reel of this kingdom shall be two

yards and a half in circumference."

Og her skulle hespelen altså vere delt inn i 12 "cutts" (akkurat som min hespel!) Og trådantalet skulle også då vere 120 i kvar del, og omkrinsen 2,5 yards.

Dette får meg til å tenkje fylgjande: Eit kongeleg dekret om linhesplanes storleik var truleg ikkje teke ut av lause lufta. Eg vil tru at dei målemetodane som allereie var etablerte i velrennomerte britiske linspinneri, var utgangspunktet for talfestinga i dekretet.

Og no synsar eg, men eg tenkjer at tala 120 (trådar), 12 (cutts), 300 (yards) og 2,5 (yards) har vore greie å rekne med i produksjon og handel i dei dagar ein mangla kalkulator. Og i tillegg fekk ein passeleg tjukke og handterlege hesplar viss ein bruka desse antala og måla. Dei skulle jo både kunne vriast og låsast, få plass i handa og ikkje bli for tunge for ei garnvinde. Eg tenkjer at dette er noko tradisjonen har kome fram til som høveleg, lageleg, produksjonsvenleg og brukarvenleg. Det kan altså vere snakk om ein eldgamal handverksstandard som seriøse aktørar har hegna om, og fuskarar i faget sjølvsagt har prøvd å hole ut.

Vidare har eit slikt dekret naturleg nok blitt bestemmande for utforminga av alt maskineri ved linspinneria i lang tid framover. Alle hespetrea i fabrikkane blei laga med omkrins 2,5 yards, basta!

Og maskinene i tekstilindustrien var mastodontar av støypejern, kopar og hardt treverk den gongen. Dei kunne vare i 200 år og lenger enno. Det er framleis maskineri i drift i dag som blei konstruert på 1800-talet. Dermed blei standardane ståande, og måleeeiningane konserverte seg sjølve.

Vidare kunne Hanne Gjendem fortelje meg at linet eg hadde i hende, nok ikkje var spunne hjå Strand Brænderi, men at dei røyttte og bereidde lin der, og sende det vidare til Holma-Helsinglands AB i Sverige (tynne kvalitetar) eller Christiania Sejlduksfabrik (tjukkare kvalitetar) for spinning. Gjendem synte her til Inger Johanne Roterud, som skreiv hovudfagsoppgåva *Om lin og linverket ved Strand Brænderi 1928–1948* ved Hamar lærerskole i 1988. Garnet mitt var såpass tynt at det nok hadde blitt spunne i Sverige.

Eg har ikkje undersøkt kvar spinneutstyret til Holma-Helsingland kom frå, eller kor gammalt det var. Men det er ei kjensgjerning at både kompetanse og utstyr i den gryande tekstilindustrien i Noreg og Sverige blei henta frå nettopp England og Tyskland. Så maskineriet blei truleg bestilt frå desse landa. Dermed fylgde det sjølvsagt engelsk og tysk standard. Noko som var naturleg, i og med at handel gjekk over landegrensene den gongen som no.

Men det er jammen rart å tenkje på at den hespelen eg nysta opp i Rauland på nyåret 2019, som var dyrka på Hedemarken for ein kvinnsalder sidan og spunnen i Sverige ... var akkurat så lang som han var og hadde akkurat så mange trådar han hadde ... på grunn av ein fleire hundreår lang handverkstradisjon, krona med eit kongeleg dekret frå 1706!

Ja, det er berre å kalle meg nerd, men eg får heilt gåsehud av sånt!

Kongens fortjenstmedalje tildelt Torild Ankersdtr. Fossnes

Tekst og foto : Kathrine Holmegård Bringsdal og Norsk Husflid's nettsider

Kongens medalje ble tildelt Torild Ankersdtr. Fossnes i Grimstad Rådhus 2. nov. 2018. Den fikk hun for det store arbeidet hun har lagt ned i arbeidet med Åmli-bunaden. Torild har svennebrev i Kjole- og draktsøm + mesterpapir. Hun tok så svennebrev som Bunadtilvirker og har drevet systue med herrebunad i 15 år.

Tidlig på 90-tallet var hun med da Aust-Agder husflidslag startet draktregistrering av draktplagg i privat eie sammen med Bunad- og Folkedraktrådet. Seinere fortsatte hun i A-A Kulturvernråd. Det ble utstilling på A-A museet og boka «*Silkebrokade, lin og lue*» kom ut i 1999.

Hun har gått gjennom isolasjonsmateriale fra et hus i Tovdal. Dette lå rundt vinduene og var lagt inn ca. 1880. Det er siste reis på brukte klær. Torild sydde da opp 10 rekonstruerte drakter av dette materialet, derav en del barneklær. Det ble utstilling på Hillestad-galleriet og boka «*Gull i veggene*» sammen med Sigrid Bjørg Ramse i 2011. Utstillingen er nå overlatt til Norsk Institutt for bunad og folkedrakt.

Det siste Torild har arbeidet med er utstillingen «*Mangfold og Mote. Folkedrakter i Åmli frå 1700- til 1900-tallet*» for Åmli Historielag.

Torhild har vært brukt som lærer på den modulbaserte utdanningen i bunad siden starten og har hatt opplæring på Husfliden i Arendal for de som skulle ta svennebrev. Hun har også vært opptatt av å ta vare på gamle håndsømteknikker som er brukt i folkedrakter og vist hvor enkle de er å bruke i dag. I tillegg holder hun kurs i redesign av både jakker og vesker med ullbroderi. Torild deler gjerne av sin kunnskap.

Torhild har tidligere fått Norges Husflidslags fortjenstmedalje i gull.

Norges Husflidslags fortjenstmedalje i gull er også tildelt Bjørg Hustad.

Gjennom flere tiår har hun arbeidet som håndvever, og har siden 1982 drevet firmaet Skyttel Vev. Bjørg Hustad hedres med fortjenstmedaljen på grunn av den enorme innsatsen hun har lagt ned i å heve kompetansen innen vevfaget, drive opplæring og legge til rette for at det skal være mulig å jobbe som profesjonell håndvever.

Bjørg Hustad var den første i Norge som tok mesterbrev i håndveverfaget. Det som er unikt med Bjørg, i tillegg til hennes høye faglige kompetanse, er

hvordan hun på raust vis har jobbet for også å bedre andres kompetanse og arbeidsvilkår.

Bjørg var med å danne Husflidhåndverkerne i Møre og Romsdal, og hun var leder av laget i mange år. Senere var hun med i dannelsen og driften av Skaret Håndverker Gård, som besto av verksteder og var en regional salgsarena for husflidsprodukt. Hun har også ledet bransjeorganisasjonen Tekstilhåndverkerne i NHO.

Bjørg har i mange år hatt praktikanter og lærlinger på verkstedet sitt, både fra inn- og utland, og vært lærer på den modulbaserte vevopplæringa i regi av Studieforbundet kultur og tradisjon og Norges Husflidslag.

Vi gratulerer med velfortjente utmerkelser !

Sov godt i lin !

Tekst : Anne Holth Larsen

Jeg kom over denne artikkelen på nettstedet lovelinen.uk. Utsagnene er tatt fra Storbritannia, og jeg kan derfor ikke stå inne for at prosentfordelingen er det samme her hos oss.:

Søvn spiller en stor rolle i å holde oss ved god helse og ha gode liv. Vi trenger en god natts søvn for å føle oss i god form, ha en klar tanke og få mest mulig ut av dagene. På tross av dette er det mange av oss som ikke får nok søvn. 67% av voksne i Storbritannia lider av avbrutt søvn og 23% får ikke engang fem timers søvn i følge en undersøkelse i 2017. Rapporten sier også at 26% ser på forbedret søvn som sin største helseutfordring.

Så, kan lin hjelpe med dette ?

pigletinbed.com er et engelsk nettsted hvor en kan kjøpe sengetøy i fransk lin. Eieren Jessica Mason tror at lin har en egenskap som gjør at vi sover bedre. Hun forteller at mange av deres kunder ved å skifte til sengetøy i lin, har forbedret søvnen betraktelig.

Linets mykhet og tyngde og også dets evne til å puste gjør det spesielt egnet til å sove i. Linfibrene er hule, slik at de blir luftige og spesielt gode for å regulere temperaturen. I tillegg til at de er komfortable både sommer og vinter, holder deg behagelig gjennom vinterens kjølige netter og også varme sommernetter, er det også fordelaktig for folk som av og til blir varme og av og til blir kalde gjennom natten.

Linets struktur gjør at den absorberer opp til 20% av sin vekt i fuktighet uten å føles fuktig. Det opptar svette fra din kropp slik at den fordampes raskt. Linet føles derfor aldri klamt, selv ikke i de varmeste sommernetter.

Derfor spiller god kvalitet på sengetøyet, slik som lin, en stor rolle i å gi oss en god natts søvn. Andre momenter er selvfølgelig sengen, dyner og puter og rommets temperatur.

Men linet har også andre gode egenskaper : det er allergivennlig, bakteriedrepende og

soppfrastøtende, så hygienemessig kan det vel ikke bli bedre.

Når det skal vaskes er det lettvent. Den steinvaskede linkvaliteten er myk og behagelig når den kommer ut av maskinen, og hvis man vil rulle sengetøyet, er det også lett. Jo mer man vasker linet, jo mykere blir det. Det eldes fint og varer livet ut, kanskje enda lenger.

Mange av oss har lin sengetøy som vi har arvet etter mødre eller bestemødre. Lin sengetøy er dyrt i innkjøp, men med alle disse gode egenskapene er det verdt det.

Og hva med å bade i linfrø ?

Foto : @www.linaluxe.com - all rights reserved

Linturen 2019 – vi prøver Danmark

På linturen i år vil vi ta for oss Danmark. Hørmuseet på Fyn feirer 25-årsjubileum og med det som utgangspunkt tenker vi oss noen dager med buss på Jylland og Fyn. Programmet er ikke helt klart, men det er mange interessante museer og utstillinger i området. Tidspunktet er bestemt til midt i august, omkring helgen 16. – 18. august. Anne Holen arbeider videre med denne reisen i samarbeid med et reisebyrå.

Når reiseopplegget er klart vil vi komme tilbake med mer informasjon på hjemmesiden, på email og brev.

Figur 1. Damaskvev fra Hørmuseet på Fyn

Figur 2. Den lange rejse. 14 meter lang billedvev i Museumjorn

Litt smått og godt fra redaksjonen

Tekst og foto : Anne Grete Friberg

Det var 7 mailadresser som kom i retur før det forrige nummeret av Lin-Nytt. Disse 7 kom også i retur når vi sendte ut innkalling til årsmøtet. Det vil si at noen av dere nok ikke har fått innkallingen. Sånn må det bli. Sjekk med Gerd dersom du er i tvil om dette gjelder deg. Du finner mailadresse og også telefon til henne på neste side.

Vi har ikke noen håndarbeids-side denne gangen. Har du noe "på lager" som vi kan bruke, så send det til norges.linforening@gmail.com. Det er ofte litt arbeid med å få tilpasset skjemaer og tabeller, så fint å få materialet i god tid.

Og til slutt en påminning om å betale årskontingenten – vi trenger å holde medlemstallet oppe og det koster å sende ut Lin-Nytt og å delta på messer og demonstrasjoner. Og å purre på uteblitt betaling, det gjelder også for frø, såpespon og spinnelin.

Varglapp

Siden det ble mye Danmark i dette nummeret, så avslutter vi med et innlegg fra det svenske bladet ANTIK OCH AUKTION 11/2018 :

Ända sedan Kristoffer av Bayerns landslag 1442 och fram til 1864 års jaktstadga låg det på socknarna att se till att skallplikten följdes och att vargnät, trummor, vargspjut och annan utrustning fanns och var i gott skick. År 1778 bestämdes från Kungl. Maj:t att de gamla, trassliga näten som användes i skalljakterna skulle ersättas med en nymodighet; "så kallade Dukajakttyg med målade lappar". Dessa var billigare än näten och lättare att underhålla. Varglappar, vargfanor eller jaktlappar, var flaggor av säckväv (oftast oblekt linneväv i tuskaft) bemålade med groteska figurer i form av troll, soldater, häxor och annat läskigt i färgerna vitt, svart och orange. Dessa bands i hop med rep till långa väggar som skrämde rovdjuren i skyttarnas, eller vargroparnas riktning. Just den här

varglappen med en skräckinjagande häxa, är ursprungligen en del av kungliga Djurgården i Stockholms jakttyg.

Tillhör Nordiska Museet.

Funksjoner i Norges Linforening

Styret:

Leder Anne Holen
Storvegen 2, 2332 Åsvang
Tlf. 473 36 637
mail: ann-hole@online.no

Sekretær Frida Tove Meland
Fløanvegen 461, 7510 Skatval
Tlf. 748 03 288
mail: fritom@online.no

Kasserer og medlemsregister
Gerd Wold Goddard
Grandveien 8, 6415 Molde
Tlf. 908 97 310
mail: m.wog@online.no

Redaktør Lin-nytt Anne Grete Friberg
Leikvollgt. 77, 3208 Sandefjord
Tlf. 911 55 729
mail: annegretefriberg@gmail.com

Hjemmeside og Facebook Kristina Bjureke
Rødbergvei 70C, 0593 Oslo
Tlf. 952 00 804
mail: kristina.bjureke@nhm.uio.no

Styremedlem Odny Opsal
Sadlavegen 80, 4280 Skudeneshavn
Tlf. 958 63 960
mail: odny.opsal@gmail.com

Varamedlem Else Abrahamsen
Gåsemyrveien 10, 4085 Hundvåg
Tlf. 475 23 648
mail: else.hille.abrahamsen@lyse.net

Andre oppgaver:

Valgkomité
Kathrine Holmegård Bringsdal
Stovlandsveien 130, 4519 Holum
Tlf. 416 28 189
mail: kathrine.bringsdal@outlook.com

Anne Holth Larsen
Ryggveien 54, 4072 Randaberg
Tlf. 900 30 589
mail: anne.holth.larsen@gmail.com

Revisor
Hege Randsborg
Gjøvik gt. 3A, 0470 Oslo

Vask og stell av lin, salg av frø og såpespon
Kathrine Holmegård Bringsdal
Stovlandsveien 130, 4519 Holum
Tlf. 416 28 189
mail: kathrine.bringsdal@outlook.com

Redaksjonskomité Lin-nytt
Anne Grete Friberg
mail: annegretefriberg@gmail.com

Maigull Appelgren
mail: maigull@outlook.com

Beredningskontakter (for maskinell beredning)
Anne Holen
Storvegen 2, 2332 Åsvang
Tlf. 473 36 637
mai: ann-hole@online.no

Ann-Britt Fagernes Skaug
Mengsholvegen 1082, 2355 Gaupen
Tlf. 416 93 320
mail: abf@ringsaker.kommune.no

Returadresse:
Norges Linforening
v/Anne Grete Friberg
Leikvollgt. 77
3208 Sandefjord

Er du interessert i å bli medlem?
Årskontingenten er

For enkeltmedlem kr 350
Familiemedlem kr 100
Organisasjoner/bedrifter kr 450

Gå inn på Hjemmesidene våre <https://norges-linforening.no> og -> BLI MEDLEM

fill ut feltene og SEND INN.

Hjemmesider: <https://norges-linforening.no>

Kontonummer: 1503.10.55900.
Org. nummer: 875334832
ISSN 0803-5547

Redigering: A. G. Friberg, M. Appelgren

Trykk: Vinn Industri Drammen AS www.vinn-drammen.no